

Kuntalain 110 §:n mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenteri vuodeksi talousarvio. Sen hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös kolmea tai useampaa vuotta koskeva taloussuunnitelma. Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan toiminnan ja talouden tavoitteet. Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen.

Talousarvion valmistelu, aikataulu ja laadintaperusteet

Talousarvion raamiehdotusta vuoden 2022 talousarvion laatimisen perustaksi sekä palvelualueiden näkymiä ja tarpeita on käsitelty johtoryhmässä 26.5.2021.

Talousarviota valmistellaan ja käsitellään kunnanhallituksessa, sekä palvelualueittain johtoryhmässä ja lautakunnissa. Palvelualueiden talousarvioehdotukset ovat valmiina ohjelmassa 30.9.2021.

Valtuusto hyväksyy talousarvion 13.12.2021 kunnanhallituksen 29.11.2021 tekemän esityksen pohjalta.

Talousarvioraami kunnan tasolla on esitetty liitteessä olevassa taulukossa.

Talousarvioraamissa on lähdetty siitä, että palvelualueiden sisäiset ja ulkoiset toimintakulut nousevat 1 prosentin vuoden 2021 tasolta. Poistoihin vaikuttavat talousarvion yhteydessä päätettävät investoinnit ja niiden ajoitus. Mahdolliset investoinnit tulevat kasvattamaan kunnan laina kantaa.

Raamissa on varauduttu terveydenhoitomenojen alustavasti ilmoitettuun sekä käyttöperusteiseen että sopimusratkaisusta johtuvaan kasvuun.

Kunnallisverot ovat erittäin keskeinen talousarvioon vaikuttava muuttuja. Talousarvion laadintaperusteissa kunnallisveroprosentti vuodelle 2022 on edelleen 21,25 %.

Kunnanjohtaja on laatinut liitteenä olevan talousarvion laadintaohjeen.

Liite: Talousarvion laadintaohje
Talousarvion 2022 raami

Lapsivaikutusten arviointi (Kvalt 60 §, 23.9.2019)
Päätöksen lapsivaikutukset: Ei

Yritysvaikutusten arviointi (Kvalt 66 §, 20.12.2010):
Vaikuttaako yritysten kilpailutilanteeseen: Ehkä
Onko päätöksellä vaikutuksia yritysten määrän kehittymiseen: Ehkä
Vaikuttaako päätös positiivisesti työpaikkojen muodostumiseen: Ehkä
Onko palvelu mahdollista ulkoistaa: Ei

Valmistelija Kunnanjohtaja Kalle Larsson, puh 0400 695 679

Päätösehdotus Kunnanhallitus määrää kunnanjohtajan ja toimialajohtajat huolehtimaan kunnan vuoden 2022 talousarvion jatkovalmistelusta seuraavasti:

1. Kunnanhallitus päättää hyväksyä vuoden 2022 talousarvion ja vuosien 2022-2024 taloussuunnitelman laadintaohjeet ja lähettää sen palvelualueille talousarvion valmistelua varten.
2. palvelualuejen tulee laatia talousarvioehdotuksensa siten, että ne on tallennettu taloussuunnitteluohjelmaan viimeistään 30.9.2021
3. talousarvioraami sisältää yhden henkilöstölisäyksen tekniselle toimialalle.

Päätös Hyväksyttiin päätösehdotus yksimielisesti.

KHALL 15.11.2021 § 330

Kunnan vuoden 2022 talousarvion ja vuosien 2022-2024 taloussuunnitelman laadinta on edennyt suunnitellusti kunnanhallituksen kokouksessa 14.6.2021 (152 §) hyväksymien periaatteiden ja linjausten mukaisesti. Toimialojen esitykset on käsitelty lautakunnissa ja kunnanhallitus saa käsiteltäväkseen kunnanjohtajan talousarvioesityksen kokouksessa 29.11.2021. Kunnanhallituksen on myös tehtävä esitys vuosien 2022 ja 2023 veroprosenteiksi, sillä sote-uudistuksen vuoksi kuntien on poikkeuksellisesti päätettävä veroista kahdeksi vuodeksi. Kunnanvaltuuston tulee päättää vuosien 2022 ja 2023 tuloveroprosentti ja kiinteistöveroprosentit kokouksessaan 15.11.2021. Veroja koskeva päätös on tärkeä, sillä tasapainoisen taloussuunnitelman laatiminen on haastavaa nykyisellä kustannustasolla ja verorahoituksen kehitysnäkymillä. Lisäksi suunnitelmavuosiin kohdistuu merkittävää epävarmuutta, jota selostetaan seuraavassa.

Sote-uudistus

Taloussuunnitelmakauden keskeisin suunnitteluun vaikuttava asia on sote-uudistus. Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisvastuu siirtyy kokonaisuudessaan hyvinvointialueille 1.1.2023 alkaen. Uudistus on merkittävä kunnan talouden kannalta, sillä kunnan ulkoisista toimintakuluista noin 55.8 prosenttia siirtyy hyvinvointialueelle. Siirron periaatteena on, että koko valtakunnassa myös kuntien verotuloja ja valtionosuuksia siirtyy vastaavasti hyvinvointialueelle. Kuntakohtaisia eroja tasataan myöntämällä valtionosuuden lisäystä, jos järjestämisvastuun siirtyessä hyvinvointialueelle kunnan tulot vähenevät enemmän, kuin kunnasta hyvinvointialueelle siirtyvät kustannukset ovat. Vastaavasti kunnan valtionosuutta vähennetään, jos siirtyvät kustannukset ovat siirtyviä tuloja suuremmat. Lisäys tai vähennys ei ole täysimääräinen vaan rajoitettu 60 prosenttiin muutoksen suuruudesta. Kunnan sote-menoista ennen uudistuksen voimaantuloa tekemät päätökset vaikuttavat suoraan kunnan muutosrajoittimen euromääräiseen tasoon. Käytännössä muutosrajoitin toimii siten, että kunnan lisätessä sote-kustannuksiaan ennen uudistusta kunnan valtionosuus vähenee ja kunnan vähentäessä sote-kustannuksiaan kunnan valtionosuus kasvaa.

Suunnitelmavuosissa on otettu huomioon sote-uudistuksen vaikutukset, mutta koska hyvinvointialueen siirtolaskelmat, mukaan lukien siirtyvän veroprosentin määrä ja kuntien valtionosuudet, selviävät vasta keväällä 2022, on suunnitelmavuodet suunniteltu siten, että siirtyvät tulot ja menot olisivat yhtä suuret. Kaiken kaikkiaan suunnitelmavuosien luvut ovat vielä varsin epävarmoja. Valtionvarainministeriö on laskenut keväällä 2021 kuntakohtaisia siirtolaskelmia, mutta niiden varaan ei voi tässä vaiheessa laskea, sillä valtionvarainministeriö on itsekin 7.10.2021 julkaistussa kuntakirjeessä todennut, että todennäköisesti siirtolaskelmat muuttuvat oleellisesti ensi keväänä, kun laskelmissa otetaan huomioon ensimmäiset ennakkotiedot vuoden 2021 tilinpäätöksistä ja vuoden 2022 talousarviotiedot.

Muutokset kustannuksissa vuonna 2022

Kunnanhallituksen linjauksen mukaisesti vuoden 2022 talousarviota on laadittu siitä lähtökohdasta, että tilikauden 2022 tulos on ylijäämäinen. Tasapainotavoitetta haastavat voimakkaasti kasvavat sote-kustannukset. Sekä Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymä (FSHKY) että Kanta-Hämeen sairaanhoitopiiri (KHSHP) ovat kertoneet merkittävistä kustannusten kasvuista, mutta asia on täsmentynyt vasta äskettäin.

Saadun tiedon mukaan FSHKY on valmistelemassa KHSHP:n kuntamaksut sisältävää talousarviota, joka lisäisi Tammelan kunnan sote-kustannuksia 0.6 miljoonaa euroa eli 2.8 prosenttia vuoden 2021 talousarviosta. Summa saattaa vielä muuttua, sillä KHSHP:ssä valmistellaan parhaillaan Ahveniston sairaalan poistosuunnitelman muuttamista koskevaa esitystä. Mikäli KHSHP:n toimielimet muuttavat poistosuunnitelmaa, se tarkoittaa alustavien tietojen mukaan Tammelan kunnalle vielä 87 000 euron ylimääräistä sote-kustannusten kasvua vuodelle 2022.

Henkilöstökuluihin vaikuttaa nykyisten työ- ja virkaehtosopimusten päättyminen 28.2.2022. Uusien sopimusten kustannusvaikutuksesta ei ole vielä tietoa. Teollisuusliitto ry:n ja Teknologiateollisuus ry:n sopimusta on usein pidetty eräänlaisena päänavauksena, mutta neuvotteluissa ei ole vielä päästy sopuun. Pienin varauksin suuntaa voi hahmotella Stora Enso Oyj:n ja Paperiliitto ry:n lokakuussa sopimasta yrityskohtaisesta sopimuksesta, jossa palkkoja nostetaan kahtena seuraavana vuonna 1,9 prosenttia ja kolmantena 0,9 prosenttia.

KT Kuntatyöntantajien sosiaalivakuutusmaksujen ennakoidaan pienenevän 0,35 prosenttiyksikköä vuodelle 2022.

Yleinen inflaatio on kiihtynyt selvästi lähinnä energian hinnannousun seurauksena. Inflaation ennakoidaan olevan 1,9 prosenttia vuonna 2021 ja tasaantuvan 1,5 prosenttiin vuonna 2022.

Toimialat ovat laatineet talousarvionsa kunnanhallituksen suunnitteluraamin mukaisesti sillä poikkeuksella, että teknisen toimen ylitys on 171 000 euroa, sivistystoimen ylitys 381 000 euroa ja hallinnon toimiala ylitys 163 000 euroa. Sosiaali- ja terveystoimen ylitys on 499 000 euroa.

Verorahoituksen eli verotulojen ja valtionosuuksien kehitysnäkymät

Suomen talouden toipuminen covid-19-epidemiasta on ollut nopeaa kuluvan vuoden keväästä alkaen. Se on heijastunut myös kuntien verotuloihin, jotka ovat kasvaneet selvästi vuoden 2021 aikana. Talouskasvun ennakoidaan jatkuvan vahvana edelleen vuonna 2022, mutta vauhdin odotetaan hieman tasaantuvan vuonna 2023. Kuntaliiton veroennuste odottaa kuntien verotulojen kasvavan jopa 5 prosenttia vuonna 2021, mutta kasvun odotetaan tasaantuvan 0,8 prosenttiin vuonna 2022. Myös Tammelan kunnan verotulojen ennakoidaan toteutuvan vastaavalla tavalla mutta aavistuksen pienempänä. Vuoden 2021 kasvuksi ennakoidaan 3.6 prosenttia ja vuoden 2022 osalta verotulojen ennakoidaan kasvavan 4.6 prosenttia. Verotulojen maltillinen kehitysodotus vuodelle 2022 perustuu muun muassa yhteisöveron määräaikaisen 10 %:n korotuksen päättymiseen, hallitusohjelman mukaiseen ansiotasoindeksiin tarkistukseen, joka pienentää kuntien verokertymää 209 miljoonalla eurolla, ja jaksotuksellisiin asioihin, jotka ovat siirtäneet osan vuoden 2020 veroista vuodelle 2021. Vuonna 2023 kuntien verotulot pienentyvät sote-uudistuksen vuoksi 47,1 prosenttia. Osa vuoden 2022 veroista jaksottuu vuodelle 2023, mikä tarkoittaa, että sote-uudistuksen verovaikutukset ulottuvat myös vuodelle 2024, jolloin kuntien verotulojen ennakoidaan vähenevän edelleen 4,0 prosenttia.

Valtionosuudet kasvavat prosentuaalisesti vahvasti eli 9.2 prosenttia vuodelle 2022. Tosiasiallisesti valtionavut eivät paranna kuntien talustilannetta, sillä kasvavat valtionosuudet liittyvät joko kuntien kasvaneisiin kustannuksiin tai tulomenetyksiin. Lisäksi on huomioitava, että valtion vuoden 2022 talousarviossa ei ole enää määrärahoja kuntien koronakorvauksiin.

Yhteenveto ja tulosenuste vuodelle 2022

Sote-kulut kasvavat vuonna 2022 vähintään 499 000 euroa talousarviosta talousarvioon mutta mahdollisesti vielä hieman tätä enemmän, jos KHSHP päättää tehdä lisäpoistoja Ahveniston sairaalasta. Toteumaan 2021 verrattuna kasvu on hieman alle kolme miljoonaa euroa. Vertailussa on otettava huomioon sote-kuntayhtymien vuonna 2021 saamat koronakorvaukset, joita vuonna 2022 ei enää saada.

Toimialojen talousarvioesitykset ovat yhteensä 1 214 000 euroa yli suunnitteluraamin, mutta esityksiä voi silti pitää sellaisina, että toimintaa on tehostettava, jotta sopimuskorotuksiin ja yleiseen hintojen nousuun voidaan vastata.

Edellä kerrottujen olettamuksien perusteella nykyisin veroprosentein tilikauden 2022 tulos olisi noin -241 737 euroa.

Talousarvion valmistelun eteneminen

Talousarvion valmistelu jatkuu kunnanhallituksen valmistelukokouksessa 15.11.2021, jossa käsitellään perusteellisesti palvelualueiden talousarvioesitykset.

Valmistelija: Kunnanjohtaja Kalle Larsson, puh 0400 695 679

Päätösehdotus: Kunnanhallitus merkitsee talousarvion laadinnan tilanteen tiedoksi ja antaa jatkovalmistelua varten tarpeellisiksi katsomiaan ohjeita.

Päätös: Kunnanhallitus päätti

1. merkitä talousarvion valmistelun tilanteen tiedoksi ja ohjeisti kunnanjohtajaa lisäämään 3.000 euroa kulttuuri- ja vapaa-ajan palvelualueelle

2. ja leikkaamaan seuraavien palvelualueiden määrärahoista

- Kaavoituksen- ja lupien palvelualue / ympäristönsuojelu (-5.000 euroa)

- Hallinto- ja kehittämispalvelut / elinkeinoelämän edistäminen markkinointi (-10.000 euroa)
asiantuntijapalvelut (-12.000 euroa)

KHALL 29.11.2021 § 345

Kuntalain 110§:n mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talous-arvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi. Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi. Talousarvio ja -suunnitelma

on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Talousarvio vuodelle 2022 on laadittu kuntastrategian ja organisaation mukaisena. Siinä on kunnanvaltuuston kohdalla esitetty kuntastrategian kehittämishojelmien kautta esitetyt tavoitteet ja määrärahat.

Talousarvion alkupuolella on esitetty sitovat strategiset tavoitteet, jotka johdettu kuntastrategiasta ja ovat sen kanssa samansuuntaiset. Sitovat strategiset tavoitteet jakautuvat operatiivisiin tavoitteisiin ja toimenpiteisiin.

Liite: Kunnanjohtajan esitys vuoden 2022 talousarvioksi ja taloussuunnitelmaksi vuosille 2023 - 2024.

Valmistelija: Kunnanjohtaja Kalle Larsson, puh. 0400 695 679

Päätösehdotus: Kunnanhallitus esittää, että kunnanvaltuusto

1. hyväksyy vuoden 2022 talousarvion ja taloussuunnitelman vuosille 2022 - 2024 sekä investoinnit ja

2. valtuuttaa kunnanhallituksen ottamaan rahoituslaskelman mukaisesti enintään 5 miljoonaa euroa uutta pitkäaikaista lainaa.

3. päättää konserniyhtiöille asettaa toiminnan tavoitteiksi seuraavat:

A) Tammelan Aluelämpö Oy:n toimintavarmuus on 99.9 prosenttia vuonna 2022

B) KOY Tammelan vuokra-asunnot vuokrausaste on 97 prosenttia vuonna 2022

4. lisää 10 000 euron investointimäärärahan vuodelle 2022 osallistuvaan budjetointiin.

Käsittely kokouksessa:

Sivistystoimenjohtaja Pekka Lintonen esitteli § 345 sivistyksen asiat kokouksessa kello 17.15 - 17.42 ja poistui ennen päätöksentekoa.

Merkittiin pöytäkirjaan, että Sari Kaakinen saapui tämän pykälän käsittelyn yhteydessä kello 17.39.

Tekninen johtaja Jari Kauppi esitteli § 345-346 teknisen asiat kokouksessa kello 17.43 - 18.41 ja poistui ennen päätöksentekoa.

Merkittiin pöytäkirjaan, että kokouksessa pidettiin tauko kello 19:36-19:42.

Päätös: Kunnanhallitus päätti esittää yksimielisesti kunnanvaltuustolle, että

1. hyväksyy vuoden 2022 talousarvion ja taloussuunnitelman vuosille 2022 - 2024 sekä investoinnit ja

2. valtuuttaa kunnanhallituksen ottamaan rahoituslaskelman mukaisesti enintään 5 miljoonaa euroa uutta pitkäaikaista lainaa.

3. päättää konserniyhtiöille asettaa toiminnan tavoitteiksi seuraavat:

A) Tammelan Aluelämpö Oy:n toimintavarmuus on 99.9 prosenttia vuonna 2022

B) KOY Tammelan vuokra-asunnot vuokrausaste on 97 prosenttia vuonna 2022

4. lisää 10 000 euron investointimäärärahan vuodelle 2022 osallistuvaan budjetointiin

lisäksi kunnanhallitus päätti esittää valtuustolle

5. sivistystoimen toimialalle 7.000 euron määrärahan lisäystä hakkapeliittapatsaan korjaustoimenpiteisiin.

KVALT 13.12.2021 § 101

150/02.02.00/2021

Päätösehdotus: Kunnanvaltuusto päättää, että

1. se hyväksyy vuoden 2022 talousarvion ja taloussuunnitelman vuosille 2022 - 2024 sekä investoinnit ja

2. valtuuttaa kunnanhallituksen ottamaan rahoituslaskelman mukaisesti enintään 5 miljoonaa euroa uutta pitkäaikaista lainaa.

3. päättää konserniyhtiöille asettaa toiminnan tavoitteiksi seuraavat:

A) Tammelan Aluelämpö Oy:n toimintavarmuus on 99.9 prosenttia vuonna 2022

B) KOY Tammelan vuokra-asunnot vuokrausaste on 97 prosenttia vuonna 2022

4. lisää 10 000 euron investointimäärärahan vuodelle 2022 osallistuvaan budjetointiin

5. sivistystoimen toimialalle 7.000 euron määrärahan lisäystä hakkapeliittapatsaan korjaustoimenpiteisiin.

Käsittely kokouksessa:

Käsittelyn aluksi kunnanjohtaja Kalle Larsson, sivistystoimenjohtaja Pekka Lintonen, tekninen johtaja Jari Kauppi ja Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymän yhtymäjohtaja Mikko Komulainen esittelivät vuoden 2022 talousarviota. Valtuustoryhmien ryhmäpuheenvuorot käyttivät Maija-Stiina Rahkonen Keskustan valtuustoryhmästä, Ismo Ojansuu SDP:n valtuustoryhmästä, Manu Alarto Kokoomuksen valtuustoryhmästä, Ilkka Tuovinen Meidän Tammela valtuustoryhmästä, Susanna Peltonen Kristillisdemokraattien valtuustoryhmästä, Kristiina Liinaharja Vihreiden valtuustoryhmästä.

Merkittiin pöytäkirjaan, että valtuutettu Eero Pura saapui tämän pykälän käsittelyn yhteydessä ja varavaltuutettu Tiina-Liisa Patjas poistui kello 18.35.

Päätös: Hyväksyttiin yksimielisesti päätösehdotus.